

Kommunikációs technikák

05/286

PROSSER, David C.: Snapshots of a changing scholarly communications environment = Liber Q. 14.vol. 2004. 3/4.no.

Pillantás a tudományos kommunikáció változó világára

Internetcím: <http://liber.library.uu.nl>

Kommunikáció; Tudományos kutatás

Közel két évvel a SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) Europe megalapítása után egy Szentpéterváron tartott LIBER szeminárium alkalmat adott a program eddig eredményeinek értékelésére. Egyre világosabbá válik, hogy a

tudományos kommunikáció hagyományos modelljei elavulnak, és nem képesek az új lehetőségekhez alkalmazkodni. A SPARC Europe mélyreható szemlélet-beli változtatásokat szorgalmaz a tudományos kommunikáció területén. A szeminárium előadásai szemléletesen ecsetelik a változásokat. Bemutatják, hogy a tudományos kommunikációs folyamat szereplői jelenleg mit tesznek egy új kommunikációs rendszer megvalósítása érdekében: a kisebb és az egyesületi kiadók alternatívákat dolgoznak ki a rugalmatlan és korlátozó „nagyokkal” szemben; a finanszírozó szervezetek és a kutatóhelyek világszerte figyelemmel kísérik a tudományos kommunikáció körüli új fejleményeket; az intézményi archívumok új kommunikációs csatornákkal szolgálnak; a könyvtárak új utakat és új feladatokat keresnek maguknak. A jelen cikk néhány új fejleményt részletesen is bemutat.

(Autoref.)

KÖNYVTÁRGÉPESÍTÉS, KÖNYVTÁRÉPÜLET

Könyvtárgépesítés általában

05/287

VAVREK, Bernard: Is technology blowing the library to bits? = Public Libr.Q. 23.vol. 2004. 3/4.no. 3-11.p.

Elsőpri-e a könyvtárakat az információtechnológia?

Információtechnológia; Közművelődési könyvtár; Számítógép-hálózat

[A forrás-folyóirat az alábbi címen szerezhető be: HAWORTH DOCUMENT DELIVERY CENTER, Haworth Press, Inc., 10 Alice Street, Binghamton, N. Y. 13904]

A könyvtár és a technológia viszonyát vizsgálva azt látjuk, hogy az internet, a Google, a Yahoo és az összes online rendszer, a könyvtárosoknak a tech-

nológia uralmától való idegenkedésével párosulva, a könyvtárak és a könyvtárügy ellen dolgozik. Bár úgy tűnik, a legfőbb túlélési stratégia az internet és az egyéb információtechnológiai eszközök alkalmazása a könyvtári szolgáltatások közvetítésének eszközeként, vitatható, hogy a közkönyvtárügyért felelős döntéshozók helyes útra léptek-e, amikor, ismerve a versenytársakat, oly sokat fektettek bele a technológiába, és mára lehetővé tették, hogy az információtechnológia legyen a farok, mely az egész kutyát csóválja.

Kétségtelen, hogy 42 millió amerikaiak nincs internet-hozzáférése, de kérdés, hogy a könyvtárügy felteheti-e egész jövőjét egy szolgálatra, mely azoknak szól, akik a digitális kettéosztottság túlsó oldalára szorultak? Néhány megfontolni való:

1. A könyvtár egyre inkább a perifériájára szorul azoknak a dolgoknak, amiket a társadalom finanszírozni hajlandó, ugyanakkor a korábbi sikerek és befektetések következtében állandó nyomás alatt áll, hogy kövesse a technológiai újításokat.
2. A könyvtár feltételezi, hogy szükséges az oktató-képző tevékenység, amit használói számára nyújt a számítástechnikai műveltség terén. Kétségtelen, hogy kisebb településeken valószínűleg a könyvtár az egyetlen hely, ahol számítástechnikai eszközökhöz és szolgáltatásokhoz lehet jutni, ám a közeljövőben – a mobiltelefonok egyre sokoldalúbb használatával párhuzamosan – az intézményesített információtechnológia-használati oktatás szükségtelenné válik. Ráadásul az USA-ban jelenleg a hálózathoz kapcsolódást lehetővé tevő WiFi pontok becsült száma háromszorosa a közkönyvtárak számának.
3. A népszerű médiában egyre ritkább a „nézzük meg a könyvtárban...” szóhasználat; sokkal gyakoribb a „lássuk, mit mond erről a Google...” típusú mondat egy-egy szereplő szájából. Egy felmérés szerint az amerikaiak

45%-a nyári útitervének összeállításakor az internetet használja, az egyéb alternatívák között a könyvtár említést sem kapott. A könyvtár viszont még mindig páratlan a korábbi információ megszerzése terén; Google és társai memóriája visszafelé meglehetősen rövid. A helyi térképek, középiskolai évkönyvek, régi újságok stb. azok a kincset érő információk, melyekkel a közkönyvtár versenyben lehet a többi információellátóval.

4. A könyvtárak viszonylagos sikere a világháló útján nyújtott szolgáltatásokkal kétélű fegyvernek bizonyulhat: a szolgáltatás mögül – a felhasználó szemében – eltűnik a könyvtár és terjed a „minek a könyvtár, ha van otthon számítógépem” felfogás.
5. A könyvtárosokat meglehetősen frusztrálja, hogy „az információ kapuőrei” helyett a hardver és a szoftver teremőrei lettek, akik az internet helyes használatát felügyelik, és nyilvántartják, hogy van-e szabad terminál.

A könyvtárnak meg kell különböztetnie magát a többi információszolgáltatótól. Miközben a szükséges technológiát persze alkalmazzuk (hiszen ebben nincs visszaút), a szerző a jövőre nézve azt javasolja, hogy

- a könyvtárak foglalkozzanak többet olvasóik véleményével, szükségleteivel (hiszen marketingstratégiát sem tudnak kidolgozni az olvasókról szóló adatok nélkül);
- ismerjék fel hatalmas lehetőségeiket az írástudatlanság elleni küzdelemben (az USA-ban);
- az anyagi forrásokért küzdve fogjanak össze minden lehetséges közösségi intézménnyel (a helytörténeti társaságtól az idegenforgalmi irodáig);
- a demokráciában talán a legfontosabb betöltendő szerep a könyvtár számára, hogy biztosítsa azt a teret, ahol a legkülönbélebb nézetek megismerhetők és ütköztethetők, ahol a bigottság elle-

ni küzdelem, és az állampolgárok tájékozottságának biztosítása folyik.

(Mohor Jenő)

Számítógép-szoftver

Lásd 244

Lásd még 224, 227

Elektronikus könyvtár

Lásd 258

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

Kiadói tevékenység

05/288

SAVENIJE, Bas: The SPARC initiative: a catalyst for change = Libr.Q. 14.vol. 2004. 3/4.no.

A SPARC kezdeményezés: katalizátor a változáshoz

Internetcím: <http://liber.library.uu.nl>

Kommunikáció; Publikálás -tudományos kiadványoké

A SPARC (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition) programot 1997-ben indította útjára néhány tudományos könyvtár az Egyesült Államokban. Fő célja az volt, hogy versenyképessé tegye a tudományos-műszaki folyóiratok piacát. Célja megvalósítása érdekében több alprogramot is indított, ilyenek a SPARC Alternatives, SPARC Leading Edge, SPARC Scientific Communities, és a

SPARC Communication and Advocacy. Körülbelül két éve az Open Access vonalat szorgalmazza; ide tartoznak az intézményi archívumok is. A cikk áttekinti a SPARC és partnerei tevékenységét ezeken a területeken. Értékeli az eredményeket, és összehasonlítja őket az 1997-ben meghatározott célokkal. Végül ismerteti, hogy a könyvtárak hogyan tudnának hozzájárulni a SPARC céljainak megvalósításához.

(Autoref.)